

# REGÉLŐ.

PESTEN csötörtökön januarius 8<sup>kán</sup> 1835.

Megjelen társával együtt hetenként kétszer vasárnap és csötörtökön. Fél évi díjja helyben képekkel 5 ft. borítéktalanul; postán 6 ft. pengőben. Budapestiek évnegyedenként is válthatnak példányt. A' folyóiratnak egyes száma, vagy képe 12 kr. p. p.

## TÖRTÉNET ÉS ELBESZÉLÉS.

### A' boszúállás. *(Folytatás.)*

Ezen két esetnek előadása most már, leginkább a' borbély által, a' városban elterjedett; mert ez pártfogójának fájdalmait, melyeket nekik tompa borotvája által szokott okozni, táplálatos mesékkel, 's kísértetes regékkel szokta megédesíteni; 's ilyenkor, mint tudni lehet, a' hozzáadások, 's toldások soha se hibáztak, elannyira, hogy nem sokára az egész város tudósítva volt John Wilson kísértéséről. Brady Mórítz már most igen is gyakran eljár a' borbélyműhelybe, hogy a' kísértetről minél többet hallhasson. Képzelő tehetsége egészen azon gondolattal foglalatoskodott, hogy vajha valamikor egy kísértettel bátran szembe szálljon.

Apja őt azonban mindig figyelmes szemmel tartá; ábrándozó valója, 's vadon fellobbanó tekintete, valahányszor kísértetről volt szó, nem kerülé-el az apa figyelmét, 's azért ismételve megújítá tilalmát, hogy Mórítz a' házat semmi nemű ürügy alatt el ne hagyná éjjelenként.

Ezen komoly tilalom éppen olly idő-pontban történt, midőn Mórítz a' legnagyobb erőködéssel azon törte esztét, miképpen találkozhatnék legjobban a' kísértettel. A' legelső tilalmat, már régen elfeledte, 's ő már eltökélte magát még ugyan azon éjjel pontban 12 órakor a' lelket felkeresni, mellyen az ismételt tilalom történt. Az engedelmességhez régi szokottsága szívére köté ugyan, hogy apjának akarátja ellen ne cselekedjék; de még se teheté ezt olly készséggel, 's olly vidámon, mint az előtt. Nem merészelt ugyan elenmondani; de midőn magányos szobájába magát visszahuzá, türehtenség és neheztelés fogá-el lelkét.

Végtére aludni ment, de nem alhatott, noha körülötte minden legnagyobb csendben hallgatott; mert öcscse, kivel egy szobában aludt, már régen elszunnyadott. Mórítz megfélekedezett róla, hogy a' gyertyát eloltsa, 's az koronként vad lánggal lobogott-fel. Végre elaludt; de csak hamar felriadt: „ki hívott engem, ki az?” kiáltá. A' gyertya ezen pillanatban utójjára vetett lobbott, 's a' kétséges

fénynél Mórítz egy sápadt alakot látta, mely az ablakon által beme-reszté szemeit. Mórítz szemeit dörzsölé, 's mindent még tisztábban akart látni. „Ő még is ott van“ kiálta az ágyból kiugorván. Ekkor a' gyertya elaludt, 's ő az ablakhoz botorkálván azt kilökte, de semmit se látott. „Ki kell mennem!“ monda hevesen, 's ruháját keresé. Már szinte fel volt öltözve, midőn öcsce Daniel felébredt, 's őt kérdé, mit akarna. Ekkor eszébe jutott Mórítznak az apa tilalma, 's ismét lefeküdt; de a' hajnal őt ébren, és szemeit az ablakra meresztve találta.

Kiki tudja, hogy valamelly tárgy utáni szomjas epekedést az emberben nem csak meg nem fojtanak a' gátok, hanem inkább ne-velik azt; így volt Mórítznál is. A' szomjú-vágy Wilson lelkét láthatni minden órában nőttön nőtt; éjjel nem tudott aludni, hanem szüntelen az ablakra vigyázott, de egyik éj a' másik után következék, 's a' lélek még se jött. Végre egészen szenvedélylyé lett nála; magaviselete dühösködővé lön; se nyugta, se maradása nem volt. — Sok ide-oda gondolkozás után szinte meggyőződék róla, hogy egy valódi kereszténynek még kötelességében állna a' kísértetet felidézni, 's őt megkérdezni, mit kelljen tennie, hogy siri nyugodal-mát megnyerhesse. Illy jámbor cél — gondolá magában — az ahoz használandó eszközöket 's az atyai tilalom megszegését is jóvá teszi.

Ellentállhatlan vonzódásától ösztönözve, 's látszó okok által cselekedetének büntelensége felől meggyőződve, egyik hideg novem-beri éjszakán sebesen felöltözködék, 's kiosont, a' mint hitte öcsce-től észre nem vétetve. Lépései őt a' közel fekvő temetőhöz vitték. Midőn annak kerítéséhez közelednék, egy nagy fekete kutya buk-kant-fel előtte, mely iszonyú tüzes szemekkel meredezett az ifiúra. Mórítz egy pillantatig visszatartoztatá lépéseit, de csak hamar fel-bátoritá magát, 's tovább haladt. A' kutya keresztül ugrá a' keritést, 's Mórítz minden gondolkozás nélkül követte. Most a' sirok és sirköveknek közepette állott. Kevés ideig ide 's tova nézdegélt, valljon nem lát-e valami különöst; 's midőn semmit se vett észre, sebesen folytatá útját a' temetőnek másik vége felé, hol ama kikiál-tott sikátor állott.

Ezen nem régiben olly elhiresedett sikátor egyik kül-városhól a' másikba vezetve különféle görbületekben, 's alig volt szélesebb őt lépésnél. Itt ott néhány magos fa állott, melyek a' helynek komor tekintetet adának.

Midőn Mórítz sebes lépésekkel a' pusztá helyhez érne, észre-vevé, hogy ama megjegyzett helyhez már csak néhány lépésnyire volna, hol John Wilson meggyilkoltatott. A' hold fogytában volt, de még elég magosan állott a' felhőtlen égen, 's megvilágosítá a' szük

közet, és a' vérrel jegyzett keresztet; 's így Eszter se hazudott, midőn azt mondá, hogy a' sikátornak másik oldalán még a' gyilkolásnak nyomai, t. i. több vércseppek, látszatnak.

Midőn Mórítz e' helyre lépett volt, miden bátorsága mellett is valamely irtózás fogta-el valóját. Azonban csak hamar ott állott a' gonoszságnak rémletes tanúkövénél. Még nem nézett a' falra, midőn hirtelen egy felől észre veszi, hogy a' lecsüggő fák közt a' legkisebb zörejnélkül valami mozog. Ő hirtelen oda szökik, 's tisztán látja, hogy az valami emberi alak volna.

Ekkor hideg borzadás futott végig az ifiúnak testén; lekapá kalapját fejről, 's keresztet vetvén magára hangosan a' szentháromság nevét emlité. Erre az alak lassanként felemelé eddig lesütött fejét; Mórítz világosan megismeré benne John Wilson vonásait, halványon ugyan és elváltozva, de még is eléggé ismerhetőleg. Mórítz újra borsódzék az alaknak rá szegezett hideg, meredt tekintetétől. De csak hamar visszakerült előbbi bátorsága; vad elszánás fogá-el valóját, 's hathatós szóval kérdé: „A' szentháromság egy Isten nevében parancsolom neked, mond-meg nekem, ki vagy?” — Rövid szünet következék erre; végre az alak tompa szóval mondá: „Én lelke vagyok az itt meggyilkoltatott szerencsétlennek.”

„Tehát szólj, szólj, mi nyugtalanít téged?”

„Ezért senki se kérdezett engem eddigelé — viszonzá tompán a' lélek — a' halottakat kérdeni kell, ha azt akarjuk, hogy szóljanak.”

„Azt tudom — monda Mórítz merészen — szólj tehát, szerezhettek-e neked nyugodalmat?”

„Szerezhetsz, ha bátorságod elég van hozzá.”

„Bátorságomon nem fog mulni — felele az ifiú — a' mi nem vétkes, mindent megteszek érted, ha egyébként a' keresztény ember megteheti.”

„Tehát jól vigyázz! — mondá az alak, míg az alatt, mint Mórítznak tetszék, óriási magosságra nevededék. — A' legközelebbi éjjel pontban 12 órakor menj-el a' sz. János apátság temetőjébe; ott tulajdon siromnál fogsz engem megtalálni. Ne mulasd-el, hogy el ne jöjj, vagy megbánod kíváncsiságodat.”

Ezen utósó szavak olly rémitő hangon mondattak, hogy Mórítz újra felborzadt, 's akaratlanul szemeit lesütötte; de midőn ismét feltekintett, már az alak eltűnt.

Mozdulatlan állt itt Mórítz egy pillanatig; majd azután összeszedé magát, 's a' kísértetet nyomozá, de sehol nyomára nem akadt. Végre ismét a' nélkül, hogy észrevétetett volna, hajlékában volt, de az álom szemeit kerülte: „a' legközelebbi este pontban 12 órakor” ezen szók csendültek mindig fülében és keble belsejében.

Noha a következett napon lélekismerete szemére veté engedetlenségét; 's noha vonakodott apjának tekintetével találkozni, még sem állhatott ellene, hogy éjjeli kalandjáról lemondjon. Mintegy varázs-erőtől érzé magát oda vonatni, 's ide járultak az alaknak végszavai is: „El ne mulass jönni, vagy megbánod kíváncsiságodat.“ — Már tovább ment a' dologban, hogysem vissza léphetett volna. Minél inkább setétedett, annál nagyobb lön háborgása, 's midőn végre a' csendes est minden élőkre alá szállott, akkor ellenállhatlan erőszakkal unszoló őt, hogy lakját elhagyja, és valóban már éjfél előtt a' megrendelt helyen volt.

Az idő megváltozott; setét novemberi est vala. Az eső szakadva hullott; a' szél süvöltve füttyült az apátság omladékai között, 's a' lehullott sárga faleveleket zörögve kavará-fel. Nem messze egy sebes árvíz zuhogott, 's bevégzé a' rémitő jelenetet.

Móritz nagy megindulásban állott, 's legnagyobb várakozással a' történendőkkel szemközt. Szeme vizsgálodva járt az éjen keresztül az omladozó romokon, és füle figyelmesen hallgatódzott, ha nem fogja-e valamely zörej előre jelenteni annak jöttét, kire várakozék. Végre a' harang tompa ütésekkel az éjfél óráát jelenté, Mindegyik kondulás visszahangzott Móritz szívében; megszámlálá az utósó ütést, 's ijedve össze borzadt, mert ezen ütést a' régi épületben függő harang viszhangzá, melly, mint a' monda tartá, csak akkor kondult-meg, midőn a' sirjaikból kikelő lelkeket idvezli; ezen hang, az ifiúnak erős meggyőződése szerint, emberi kéz által nem származott.

Alig hangzék-el az utósó harang-ütés, midőn Móritz az omladékon belül nevének hallá magát hivatni, 's mint tetszett, ugyan azon szóejtés vala, melly őt a' mult éjjel ide idézé.

„Itt vagyok!“ mondá Móritz merészen.

„Lépj-be az apátságba!“ folytatá a' láttatlan.

Móritz minden bátorságát összeszedé, 's az alacson félig omlott, és tüskékkel benőtt ajtón belépett, de a' kísértetet nem láthatta.

„Én hívásodra megjelentem, 's kíváncsi vagyok kíváncsiságodat hallani“ mondá végre hangos szóval.

„Lépj a' prior sirjára“ parancsolá a' láttatlan.

Móritz iparkodott megtudni, honnét jó a' hang, de az üvöltöző szélvész zaja minden igyekezetét hasztalanná tevé. Igen jól tudta a' priornak sirját; mint gyermek nem egyszer játszott fölötte, sőt John Wilson is, kinek lelke most az ifiút ide idézé, részt vön ezen játékokban, 's nem ritkán ketten maradtak hátra, hogy az esti homályban a' régi sir fölé ülven egymásnak borzasztó kísértetes meséket regéljenek.

Egy négyszegű, a' régi épület fala mellett álló emlék-szobor volt ez; oldalain az apostolok voltak kőből kifaragva; felül pedig élet-nagyságban egy papnak képszoبرا állott, kinek kezei melljére valának kúcsolva.

A' nagy setétség ellenére is megtalálta Mórítz a' prior sirját.

„Itt vagy-e szavadat betölteni?“ kérdé újra amaz.

„Itt vagyok, hogy neked nyugodalmat szerezzek, ha hatalmam-ban áll“ viszonzá Mórítz.

„A' halandónak, ki a' holtakat merészli megkérdezni, rettent-hetlen szívének kell lenni, különben jaj neki!“

„Szivem nem ismer félelmet“ viszonzá a' bátor ifiú kevéssé szorogva, mert a' láthatlannak szava fenyegető kezde lenni.

„A' halottnak titkát olly erősen kell megtartani, mint a' sir ta-karja romladozó csontjait. Jaj különben az árulónak!“

„Brady Mórítz a' holtaknak engedelmeskedni fog.“

„Esküdj-meg, esküdj erre ezen siroknál.“

Mórítz vonakodott.

„Esküdj, esküdj! vagy rettegj ezen éjtől.“

Ugy tetszett Mórítz-nak, mintha ezen utósó szavakat a' falak ezerezve hangoznák vissza.

„Akarok esküdni“ monda kénytelenül.

„Tedd tehát kezedet a' prior fejére.“

Mórítz a' kő után nyult, de a' helyett kezébe egy emberkopo-nya akadt. Visszaborzadt előszer, de csak hamar összeszedé magát, 's kezét ismét a' koponyára tévé.

„Tehát esküdj a' meggyilkoltatottnak lelkére.“

„Esküszöm“ monda Mórítz.

„Tehát kövess engem“ lön a' válasz, 's egy alak hasonló ahhoz, melyet Mórítz John Wilson meggyilkoltatása helyén látott, suhant-ki az ajtóból a' temetőre. Mórítz követé őt, és a' kísértet zaj 's nyomtalan lépésekkel sietett előtte a' temetőn keresztül egy közel fekvő utszába. *(Folytatás következik.)*

## ORSZÁG- 'S NÉPISMERTETÉS.

### Indiai szokások.

Indiában már régóta virágzik egy felekezet, melly magát különösen kitünteti az által, hogy szigorú élete módjában a' gazdaságot gyönyörűséget, 's halált is megveti. Ezek indiai nyelven Bramanok, vagy Brachmanoknak hivatnak; a' Görögök gymnosophistáknak nevezék, mert meztelen jártak. Náluk köz szokás, ha valaki éltét megunta, vagy beteg, azt önkényes megégetéssel kivégezni. — Sándor Indiában létekor tizet látott, kiket magához hivatván megaján-

dékozva ismét elküldött. Nem sokára egy Kalanus nevű megbetegedvén közülök, fa-máglyán magát megégezte Sándor's katonájának szemökláltára. — Csakugyan némelly indiai népeknél szokásban volt az is, hogy meghalván férjeik, a' nők magokat eleven megégegessék, de ez a' mai korban ritkábban történik már.

Egy szemmel látott tanú ezen önkényes megégetést így írja-le. Midőn az indiai nő halála helyéhez közelit, bizonyos nyugodtság, és vidámság vonul-el egész valóján, 's azon gyanút gerjeszti, mintha az opium öntudatától fosztotta volna meg. Kisérete egy hosszas menet (processio), mit muzsika előz-meg. Több leányok énekelnek az áldozandó körül, ki igen fényesen van felöltözve; karja, keze, lába karkötőkkel, gyűrűkkel, 's lánczokkal ékesítve; az egész menetet férjfi- és gyermek-csoport zárja-be. A' fűszerszámmal vegyített fa-rakás készen áll a' parton; mihelyt ide ér az áldozat, megáll kissé, 's nézése inkább megvetést, mint megindulást jelent. Ezután ékességeit atyjafijainak, kik körülte vannak, átnyújtja, 's néma ölelés között tőle búcsút véve a' máglyára (Scheiterhaufen) hág. Ekkor feje drága olajjal megkenetvén reá fekszik a' már meggyújtott máglyára, 's ott minden jaj nélkül megfulladva porrá ég.

## TERMÉSZET-TUDOMÁNY 'S TÖRTÉNET.

**Asphalt-tó.** — Ezen tó közönségesen „holt tenger“ név alatt ismeretes. Hossza mintegy 50, szélessége pedig 12—13 angol mértföldre megy. Az asphalt-tó éppen azon tájon ömlik-el, hol hajdan Zsodoma 's Gomorrah állottanak, mellyek Strabo szerint bizonyos földingás alkalmával kitörő tűz, vagy pedig a' „kénköves és tűz-eső“ által tétettek semmivé. Nevezetes a' holt tenger azon gyantás, gyulékony (entzündlich) 's a' víz felületén lebegni szokott anyagról (Stoff), melly „asphalt“ neven ismeretes. Az asphalt a' föld gyomrában rejtező tűznek melegtől megolvadva emelkedik-fel, 's e' közben a' víz hidegségétől megkeményedve, a' tó színén öszve halmozódik.

Az ezen tóról különböző írók által elhintett babonás vélekedések magvai sokfelé reményt meghaladó aratással biztatnak; — ez okból ezen burjánok kiirtására nem czél ellen lesz megemlíteni Dr. Clarke-nak következő szavait:

„Balra olly közel tetszett hozzánk a' holt tenger, hogy mi azt rövid időn elérhetni véltük. Még közelebről szemünkbe ötlött a' nyugoti parton egy hegy, melly a' Vesuv csúcsához hasonlított, 's tetején egy tisztán megkülönböztethető nyilást is lehetett rajta látni. A' távolság azonban sokkal nagyobb volt, mint előbb tetszett; mivel a' tárgyak nagysága (ezen pontról tekintve) sokkal közelebb tüntetett azt előnkbe, mint valóban volt. A' levegő rendkívül tiszta és derült vala, de mi még se veheténk ki itt semmi ollyas valami füst-felleget, melly némelly írók szerint ezen tóból szokott keletkezni, valamint a' szomszéd hegyekről sem. Körülte minden felemelő, 's nagyra mutat. Méltóságos környéke pontosan megegyezik a' környéki lakosok elbeszéléssel, kik

mindnyájan borzadva említik csalfa keceit 's halálhozó erejét. Gyönyörű gyümölcsök teremnek, mint ők mondják, partjain; de mihelyt hozzájok ér az ember, azonnal porrá válnak 's hamuvá senyednek. Így a' természet szépségeit a' csudákkal egybekötés vágya alkalmat nyújtott hamis megjegyzések formálására, és sok bahunás képzetekre. De ma már lehet tudni, hogy ezen tó vize nem hogy élet-oltó erővel bírna, sőt töméntelen halak ezreitől nyüzszög; hogy számtalan madarak nem hogy kigőzölgésétől habjai közt lelnék sirjokat, sőt éppen menedéket találnak itten ellenségeik ellen; hogy az itteni elhamuhodó gyümölcsök éppen olly nem természet feletti mutatványai az anya-természetnek, mint a' növények országának bár melyik része; hogy a' testek a' szerint süllyednek-el, vagy lebegnek-fen ezen tóban, mint a' melly irányban van a' testek specifikai gravitása a' tó vizéhez; hogy körülte számtalan Arabok laknak, bár a' körülmények ma is ugy állnak, mint valaha, 's hogy végre ezen tó kigőzölgése koránt se vész-teljesebb, mint bár melly más tóé.“

A' hajdan korban ezen tó ismeretesebb volt, mint ma. Azonban az ismeretek szomszaga 's a' korunkban felébredt utazási vágy azon ponton állnak, hogy a' föld ezen része se maradhat újabbi szoros vizsgálat nélkül.

Fényhegy i Laura.

## K Ü L Ö N F É L E .

**Regulus.** Ama híres romai tanácsnok Regulus, ki Karthagót meghódítá, olly szegény ember volt, hogy minekutána ásójtát, és kapját ellopták, másokat nem szerezhett. Ezt megértvén a' tanács, földjének miveltetését magára vállalta. Így tehát (Seneka szerint) a' köztársaság Regulusnak árendása lett. S. Karolina.

**Más idők, más szokások.** Madridban a' mult nyáron egy egész ezredet állítottak-fel csupán gyermekekből, kiknek legöregebbike nincs 12 esztendőn felül. Ezen bajszatlan katonaság a' város különféle részeiben ama szolgálatot végzi, mellyet előbb a' megnőtt katonaság cselekedett. Vasárnap, september 21-kén lehetett illy egy csapat gyermek-katonákat hadi rendben, tábori muzsikával és dobszóval a' főváros utszájiban fel alá járkálni. Ez előtt a' Spanyolok igen szerették gyermekeiket papruhába öltöztetni, most meg valamennyit katonává tennék.

**Okos emberiség.** Tudva van, hogy angol országban törvény hozott azoknak megbüntetésére, kik valamelly állatot hijában elkinoznak. Így ítéltetett minap Devonshire herczegné bizonyos pénzbeli büntetésre, mivel lovait minden szükség nélkül több óráig az esőben 's hidegben szenvedni hagyta. — Egy fiatal ember, ki ökrét kegyetlenséggel illeté, a' mult napokban két hónapi kemény büntetésre ítéltetett; de a' vádlónak fő indító oka eléggé nevezetes, hogy az itt közöltessék. A' vádló t. i. egy mészáros, a' híres Scales fíja, azt állítá, hogy egy igy elkinozott ökör, midőn hizlalásra megvételik, egy hónapnál tovább nem kövéredik semmit is, 's így a' mészárosok megcsalattatnak, károsodnak.

**Erő és ügyesség.** Mr. S. Hils safron-woldeni mesterember az essexi grófságban nem régiben olly szokatlan és csudálkozásra méltó munkát vitt véghez, melly jelenkorunk legnevezeteshjei közé méltán

számíthatatik. Ő t. i. arra vállalkozott, hogy két, négylábnyi körületű, hintó-kerekeket tengely nélkül egy mértföldnyire — egy nehéz, 16 hűvelykes, társzekér-kereket szinte egy mértföldnyire elhajtand, félmértföldnyire vissza fut, két mértföldet lovagol, 's több mint húsz egymás után felállított öt lábnyi magos sorompókon áтуgrál, 's mind ezt egyűve véve 35 egymásra következő perczben. A' londoni nagy ország-ut ott, hol ez lord Braybrooke bájos jószágánál Audleynél elvégződik, rendeltetett e' végre nézőhelyül, 's a' szomszédos nemességen kívül több ezer nézők jelentek-meg. A' herculesi munka következő idő alatt ment véghez: a' sorompók áтуgrálása és a' kijelelt czélig futás 3 percz alatt; a' kerekék hajtása 20 percz; a' lovaglás 9, az utósó fél mértföldnyi visszaszaladás  $5\frac{1}{2}$  percz, mindössze  $37\frac{1}{2}$  percz alatt. Hills kevéssel idősb 30 esztendősnél, athletai termetű, és 6 lábnyi magos férjű.

## J E L E S M O N D Á S.

### Férjias lélek.

Ha férjfi lelkén nagy szándék borong,

Szűk pillanat nem; átértett tanács

Feszíti gondját, és az is viszi.

Megvivni bátor, még sem ont veszélyt,

Ha szép szerével módját ejtheti.

Horváth Czirill.

Szerencse szüksége. A' legtisztább születés, legvalóságosabb érdem, legtagadhatlanabb erkölcs csak akkor tűnik fényesen a' szembe, ha ezen jelességekre a' szerencse veti sugarait. Ollyak ezek, mint a' legszebb színű virágok, mellyek éjszakán nem diszkeskednek, hanem csak akkor, midőn színeiknek pompáját a' nap kiemeli.

H. M.

Elme-szikrák. A' hideg ész olly tág cselekvő kört szab az erénynek, melly az egész teremtményt magába foglalja, — 's a' szenvedélyekkel szövetséges lélek gyéren öleli tetteikkel ama kis kört is, melly az embert illeti.

Idegenkedés olly szívek közt, mellyeknek rendeltetésök egymást szeretni, — sokkal nyomasztóbb a' nyilvános gyűlölségnél.

Matics Imre.

### Csere-rejtvény.

(Öszvetett mássalhangzó egy betűnek vétetik).

8 betű. Város Pest vármegyében

1. 2. 3. 4. 5. A' város czímere.

8. 2. 1. 2. Nincs hossza, széle sincsen.

2. 3. 2. 8. Fest véle mestere.

3. 2. 3. E' kell a' kis gyereknek

7. 8. 5. 4. Étek, nevét ne üzd.

4. 7. 6. Elő hadakba vesznek.

5. 4. 5. Szánt, a' ki véle küzd

7. 1. Építék, rontok is.

Márkli József.

Előbbi rejtvény. Spárta.

Szerkezi Róthkrepf Gábor, halpiacz 86. szám.

Nyomt. Trattner-Károlyi, uri utsza 612.